

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Narodne, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zenta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uradništvu »via Tarrente« Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Nova postava o deželnej brambi.

Vlada je predložila drž. zboru novo postavo o dež. brambi. — Ta postava ne donaha nič posebno novega; ona skoro vse to, kar je bilo uže dosedaj postavno, skuplja v eno samo postavo in torej stvar le sempleficira, namen nove postave je tudi, da se organizacija deželne brambe bolj strinja z organizacijo aktivne vojske (linije). Vsak poklic v vojske je prav tako, kakor davščina, breme, katero država nalaga ljudstvu. Da ta bremena po mogočnosti pravično in enakomerno razdeli mej vse državljané, to mora biti prva skrb vsake vlade. A bremena se množe z vsakim dnevom, ne le pri nas v Avstriji, temuč po vsej Evropi, ker obveljal je stari rek: »Si vis pacem, para bellum«, kar pomenja toliko, da zaradi ljubelega miru mora biti vse vedno pripravljeno na boj. Tudi na Francoskem, kder imajo republiko, potem na Italijanskem, kder je doma demokracija, tudi v teh obeh državah, v katerih je svoboda jako vdomačena, ne morejo se otrestiti takozvanega militarizma, katerega začetnica je Pruska pod Bismarkom in Moltkejem. No, ta občni militarizem pa je največji rak v vseh državah, ker prvič stane strašno veliko denarja, drugič pa odjemlje delu na milijone najkrepkejših rok; gospodarske razmere torej v obče pešajo prav zaradi tega, ker države morajo vzdrževati tako velikanske armade. Tudi Avstrija močno trpi na tej občni bolezní; a kaj hočemo, ker tako mora biti v očigled oboroževanja drugih držav, katerim nasproti Avstrija vendar ne more ostati manj oborožena in ne pripravljena; občna konkurenca torej zahteva, da tudi naša država doprinaša velikanske žrtve, da se vzdržuje ono evropsko ravnotežje, ali boljše rečeno, oni občni mir, sloneč na konicah milijonov bodal. Vse novotarje gledé vojaštva imajo torej le ta cilj, da je Avstrija pripravljena za slučaj, ko bi jo hotel napasti eden, ali drugi sevrážnik. Nadejati pa se je, da Avstrija sama ne bode miru kalila, ker sedanji državni so predobro prepričani, da našej državi treba trajnega miru, da se vredé notranje gospodarske stvari. Vendar pa je občno polit. stanje v Evropi tako zmedeno, da smemo reči, da živimo nad vulkanom, ki utegne vsak hip začeti bluvati. Da torej naša država more šteti v največjej nevarnosti tudi na dobro organizirano dež. brambo, katere more hitro mobilizirati in postaviti v boj; — v ta namen je predložilo ministerstvo novo zboljšano zadevno postavo.

Najvažnejše določbe te nove postave so te le:

Podlistek.

Denar in kredit.

V C—, govoril doktor Bister, Slovencem pa ta govor priobčuje: Juri Čič.

(Dalje.)

»Bilo bi zelo koristno, da se to izvede,« odgovori doktor Bister, »nu to je jako težko. Večkrat se dogovarjate po več let samo dve državi, kako naj bi kovalé enak novc, n. p. tolarje, ki bi enako veljali v enej in drugej državi, pa ne morete se pogoditi. Kako še le naj bi se jih pogodilo deset ali petnajst? Idimo dalje.«

»Oprostite, gospod doktor,« ustavi mu besedo Novak, »nekaj sem želel zvedeti, a niste povedali. So li imeli naši predniki, stari Slovenci, tudi cekine in srebrne goldinarje, kakor mi dan danes? So li narodi precej iz početka delali novc iz zlata in srebra?«

»Glej, dobro, da ste me spomnili, sicer bi bil pozabil. Ko so ljudje v obče jeli posluževati se v menji posebnega dobra (blaga) za novc, jemali so za to take predmete (stvari), kakoršne je ta ali ta narod imel za zelo koristne ter jih je vsakdo rad sprejemal, kajti bil je gotov, da si more zanje vsak čas dobiti drugih stvari. Takošno dobro pa, imajoče občno priznano vrednost, ni bilo s prva zlato ali srebro, ampak bile so druge stvari. Nekje je bila koža, drugej goved. posebno volí; pri tem narodu školjka (mušelj), pri drugem duhan (tabak), ali kako drugo zeljišče. Kasneje so prišle na vrsto kovine, kot mnogo pripravnejí: železo, svinec, kositar, baker; slednjič zlato in srebro. Sploh se lahko trdi za gotovo, da upotrebujejo manj izobraženi narodi kot sredstvo menj navadna dobra (blago), s katerimi se pokrivajo navadne potrebe; a kolikor napredujejo v omiki in gospodarstvu, v toliko izbirajo zato bolj dragocene stvari.

Narodi, katerim je lov glavno veselje, ne pomišljajo se dolgo; živalsko kožo vrolo cenijo, ker jo lahko

»C. k. deželna bramba se bo po določbah bram-bene postave tako nabirala, da bode štela v slučaju mobilizacije najmanj 138.000 mož (brez tirolske in predarlske dež. brambe, ki je osnovana na drugej podlagi). Stan brambovcv v mirnem času je treba, izvzemši okrajne »feldvehlje« in puškarje, napolnje-vati s takimi vojaki, ki se neposredno vzeti v deželno brambo, vendar imajo ti brambovcv služiti v aktivnej brambi le eno leto in se ima po mogočnosti ozir jemati tudi na njih rodbinske in pridobinske raz-mere. Novinci (rekrutje) brambovskih bataljonov peš-cev imajo se vezbati 8 tednov, a oni, ki so vzeli v brambovsko konjico, pa 3 mesece. (Nova postava se ozira posebno še na konjico (kavalarijo), katera je bila dosedaj le na Ogrskem primerno nameščena, v našej polovici pa le na papirju ter se ni o njej nikder nič videlo, ni slišalo; a odslej bodo vpeljani švadroni konjice v dež. brambi prav v takej razmeri, kakor pri rednej vojski.) Redne orožne vaje deželne brambe se vrše skoz 4 tedne vsako leto in sicer ne mej žetvo, ampak prej ali slej. Ona dva dneva, katera bram-bovcv potrebujejo, da se orožijo in razorožijo se ne vštevata v dobo orožne vaje. Oni brambovcv, ki ne bodo poklicani v vaje, morajo vsako leto priti na kontrolni zbor, (ali k glavnemu raportu) kateri zbori pa se ne smejo vršiti nad en dan in ne mej žetvo. — Častnikarstvo za dež. brambo se jemlje in nabira: Po prestopku častnikov iz redne vojske; po uvršče-vanju rezervnih častnikov, kateri so dovršili svojo vo-jaško dolžnost, po prevzetju častnikov iz pokoja in razmerja »izvan službe« (ausser Dienst.)

Brambovcv imajo le mej službovanjem pravico do plače in do doklad, prva in druge so v času miru, pripravljenosti in vojne prav take, kakor one stoječe vojske. Okrajni »feldvehlje« imajo letne plače 600 gld. Razem tega dobivajo po 5 letnem službovanji v omenjenej lastnosti 100 gld., po 10 letih gld. 200 in po 15 letih gld. 300. — letne doklade. Tudi od-škodnino za stanovanje dobiva okrajni »feldvehlje«. Vse one ugodnosti, katere uživajo glede preskrbova-nja vdove in sirote vojakov redne vojske, uživajo tudi vdove in sirote brambovcv.

Brambovcv dolžnost je, da naznanijo vsako stalno preseljenje iz enega kraja v drugega najprej brambovskemu poveljništvu kraja, v katerem so bili, potem pa tudi brambovskemu poveljništvu kraja, v kateri so se preselili.

Brambovcv, kateri ne pridejo na poklic v pred-pisanej dobi k orožnim vajam ali v drugo službo,

porabijo k vsemu, lahko kupčujo z njo itd. Zgodo-vina nam kaže, da so kožo, sosebno boljše vrste, ra-bili tudi onaj za novc, ko je gospodarstvo uže davno zgubilo prejšno podobo ter je poljedelstvo po-stalo glavni trud prebivalstva. V Rusiji so rabili v srednjem veku kožuvinovino, a posebno kunovino za novc. Majhni kosci kunovine so krožili mej ljudstvom in predstavljali cele kože kakor dandanes krožijo bankovci. Tudi v početku novega veka se je rabila v Rusiji koža kot novc. Pismeni spominki naše in hrvatske zgodovine srednjega veka dokazujejo, da se niso kovali novci samo pri nas, temuč celo v Bosni, a zraven tega se je rabila mnogo kunovina kot občno menjalo. V naših deželah so skovali uže več stoletij pred Kristovim rojstvom stari Kelti bakreni denar, katerega se je pa še kaj malo našlo; za njimi so preplavili bogati Rimljani našo domovino z bakren-im, srebrnim pa tudi zlatim novcem. Prav lastni denar smemo imenovati tisti, ki ga je dal kovati ko-roški vojvoda Bernard, živeč v letih 1202 do 1256 po Kr. rojstvu, v Ljubljani in Kostanjevici na Do-lenjskem tako, kakor so ga uže poprej varili v Frežah na Koroškem. Takrat je bilo v naših deželah največ frežkega denarja, ki se je pa moral umakniti oglej-skemu, ter so zopet izpodrinoli beneški groši in cekini ter tirolske cvančarce, dok so se pred kakimi 400 leti vdomačili dunajski »vinarji«.

Pastirska plemena, ki se pečajo le s živinorejo, pa tudi poljedelci rabijo prvi čas svojega gospodar-skega živjenja za to živino, ker je ona zelo drago-ceno blago, glavno ali poglavitno sredstvo bogastva. Tako je bilo pri starih narodih: Perzijancih, Egip-čanih, Grkih, Rimljanjih in Slovanih. Od tod tudi la-tinsko ime pecunia. Še dandanes se cení v Islandiji vrednost posestva po vrednosti krave; stanovalec Laponije je severni jelen največe bogastvo. Še v po-četku našega stoletja so bile Kergizanom ovce in konji prometno (trgovinsko) sredstvo kot nam novc; v našej bratovski zemlji, v Črnejšgori, rabi se tudi ovca v domačem trgovanji v isti namen.

kaznujejo se, ako se popolnoma ne opravičijo, šč zaporom enega tedna do treh mescev, pri tretjem ponavljanju izostajanja, v vojnem času pa tudi precej prvokrat, ima se ž njimi ravnati po vojaškej hitrej sodbi.

Verhovni poveljnik deželne brambe vodi v miru vojaško vzgojo, nadzoruje disciplino, pregleduje ka-dre in brambovske oddelke, kakor tudi vojskine za-loge, potem ime sodno pravico in disciplinarno moč nad vsem osebjem deželne brambe, in njemu pri-stoja tudi oddajanje menenja v osebnih zadevah častnikov.

Klic pod orožje brambovcv, nekoliko ali vsih, vrši se po potrebi na ukaz cesarja samega. V slu-čaju vojne more se izjemoma brambovska moč ra-biti tudi zunaj avstrijskih dežel; a k temu je treba posebnega državnega zakona od slučaja do slučaja. — V slučaju nevarnosti pa more cesar to tudi brez posebne postave ukazati, a pod odgovornostjo vlade, (ministerstva) katera kesneje opraviči ta korak pred državnim zborom. — To bi bile torej glavne točke nove postave o deželnej brambi, katera je dovolj jasna in kaže, da bomo odslej imeli v deželnej brambi večjo strogost, hitrejo mobilizacijo in ožjo zvezo z redno vojsko, tako sicer, da se bo mogel cesar v nevarnih časih na deželno brambo prav tako varno naslanjati, kakor na redno vojsko. — Tudi pristojna vsa notra-nja nadrobna uredba brambovstva po novej postavi, iz katere so izpuščene vse te notranje nadrobnosti, cesarju in sploh večšem vojaškemu organom, kateri morajo notranjo uredbo spreminjati po potrebah in koristih. — Res je, da bodo nove naredbe terjale še nekaj več žrtv od ljudstva; a potrpeti nam je, ker časi so v resnici ozbiljni, in vsak patrijot more le želiti, da je Avstrija na vse pripravljena. — Naše ljudstva bodo tudi z veseljem vedno rada žrtvovala krv in blago za državo, ako jim bode tudi država vedno pravična in nepristranska, ako se ljudje prepričajo, da vlada res skrbi za vse narode in vse stanovne enako in vestno; a Bog varuj nas in Avstrijo zopet ustavovernih poskušanj, posebno zdaj, ko se po svetu pripravljajo velikanske socijalne in državne premembe, katerih ena je prav tudi občno oboroževanje.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Vlada je v poslanskej zbornici 26. t. m. predložila zakonski načrt, po katerem se ima pokriti primankljaj

Kovine so se rabile za novc še le pozneje in to najprej po onih krajih, kder je bilo železa, bakra, svinca, zlata in srebra. Da surovi rodovi ne vedo ce-niti dragocenih kovin, to nam potrjuje zgodovina. Rimski zgodovinar Tacit pripoveduje, da so imeli stari Germani (Nemci) raji srebro, nego zlato, a ni še tako dolgo, kar so Kurdi v kupčiji radi dajali zlato za enoliko srebra in celo bakra. V Šparti na Grškem so imeli železni denar, po drugem Grškem prej srebro, potem še le zlato. Ko se je v rimskej državi jel ra-biti kovani novc, upotrebljavali se je zato najprej baker, kasneje srebro in poslednjič zlato. Pravijo, da se je koval 269 l. pred Kristovim rojstvom prvi sre-brni novc v Rimu, 62 let pozneje pa zlato.

V srednjem veku t. j. do časa, ko je Kolumb našel Ameriko, rabile so talijanske dežele srebrni, potem pa zlati novc; za njimi je šla Angleška. Pravijo, da je kralj angleški Henrik tretji, ki je umrl 1272 l. prvi koval zlat novc.

Tako je v srednjem, in več stoletij v novem veku večidel le srebrni novc krožil mej ljudstvom; še le v našem stoletju počenja se uvajati zlat novc, ki ščasoma srebrnemu vzame sedanjo važnost. Mislim, da vam bode drago, ako pri tej priliki razložimo na kratko pravila (postave), na katere se dandanes novc v našem cesarstvu opira.

Postavno ima biti pri nas srebrni novc (srebrna vrednost, valuta), če tudi vidimo v resnici več pa-pirnega od srebrnega novca. Do 1858 l. smo brojili po dvajsetih (cvančarjah) in goldinarjih. To vemo vsi, kakor se tudi še spominjamo novca, ki se je imenoval šajn, kar je pa zopet druga stvar, o katerej čem govoriti pozneje. Na en goldinar so šle tri dvaj-setice ali 60 krajcarjev. Iz jednega funta čistega srebra je kovala država 20 srebrnih goldinarjev. Razem tega so krožili navadni srebrnjaki in križavci, kovani so se cekini večji in manjši. To se je promenilo l. 1858, ker tedaj se je vpeljala tako imenovana avstrijska vrednost (avstr. veljava).

(Dalje prihodnjič.)

32¹/₂ milijona in sicer 16 milijonov z izdajo nove rente, ostane pa iz prebitkov v blagajnicah.

V preiskovalni odbor o Kaminskega zadevi je bil izvoljen dr. Tonkli na dr. Klaičevo mesto. — Potem se je sprejel v tretjem čitanju zakon o zložitvi zemljišč. — Na zadnje so se sprejele predrugače gosposke zbornice o obrtnem zakonu.

Načelnik dr. Smolka, je sejo zaključil uže ob 12¹/₂, da je preiskovalni odbor o Kaminskijevi zadevi mogel ob 1 uri zborovati. Malo poprej pa so se vsi govorniki desnice z liste zbrisali, ker je nastala nesloga o tem, v kakem redu imajo govoriti. — Potem je zboroval preiskovalni odbor, grof Clam je naznanil, da je dobil od Kaminskega pismo, v katerem prosil, naj se takoj zaslisi, odbor pa je sklenol, najprej sprejeti poročilo grofa Taaffeja, potem še le Kaminskega zaslišati, in ta sklep je grof Clam Kaminskemu naznanil.

Državnega zbora levica, ki je te dni o Kaminskijevi zadevi — zimske muhe lovila i ž njimi napadala ministerske stole, pa jih ni mogla podreti, pripravila se je na nov boj. Ta teden se je namreč pričel obravnavati proračun za to leto, in zdaj bo zopet ropot, ali prav za prav mnogo upitja, pa nič užitja, mnogo kokodakanja, pa nič jaje, govoričenje skoz okno na ulice ali — dvorišče. — Vpisali so se namreč skoraj vsi vodje leve stranke za govornike; na prvem mestu, kakor to ne more drugače biti, večni ministerski kandidat, mladi Plener, ki pa nima nič taci lastnosti, kakoršne sta imela Nestor in Odisej, bolj je podoben Terziteju, ker ima s tem enako osodo, zgubil je v parlamentarnih nekrvavih bojih uže mnogo zob, a vedno ima še jako gibčen jezik. Prvi za njim je dr. Herbst, vseh rabulistov glavar, i za njim so še drugi, ki bodo streljali — kakor se to v novejših časih tako pogosto godi — v lastna prsa pušiče, katere jim pa Dunajevski še nekoliko bolj v život porine. Desnica je določila malo govornikov, le toliko, kolikor je potrebno, da se vsa stvar dobro razjasne.

Mej poljskimi in češkimi državnimi poslanci je nastala neka napetost zaradi nasprotnega glasovanja pri zakonu o zlaganji zemljišč. Poljaki so namreč glasovali z levico zoper vladni zakonski načrt, a niso prodrli; oni namreč ne priznavajo pravice državnemu zboru o tej stvari, ampak avtonomnim deželnim zborom.

Budejeviški škof, Ivan Valerijan Jirsik je umrl 23. t. m. v 85. letu svojega življenja. Rajnik je bil mož po božji volji, velik dobrotnik svoje čedi in izvrsten rodoljub. Mati Slava je zgubila dobrega sina.

Na Moravskem, posebno v brnskem okraju, godé se Čehom silne krivice v narodnostnem oziru, kar dela veliko razburjenost. Zadnji teden so šli češki župani k deželnemu namestniku grofu Schönbornu ter mu izročili prošnjo, v kateri protestirajo zoper imenovanje fakcijskih v ljudske zastope okrajnih šolskih svetovalcev brnskega okrajnega glavarstva, v katerem je 95% češkega ljudstva. Poslanci so od deželnega namestnika zahtevali, naj volitev deželnega odbora uniči. Namestnik je odgovoril, da stori toliko, kolikor bo mogoče. — Tudi o moravskem poštnem vodstvu se zelo pritožujejo; poštni vodja Heinrich je ustavoverec purissimo sangue ter dela deželi velike krivice. «Moravske Orlice», organ čeških državnih poslancev, zahtevajo, naj minister Pino temu konec stori.

V hrvatske granici se je uže pričelo živo gibanje in pripravlanje za volitve v deželni zbor; uže zdaj je jasno, da bodo trdi boji ter da srbska pravoslavna stranka pri volitvah veščidel zmore.

Vnanje dežele.

Ruski car je ukazal sestaviti komisijo, katera pretrse vse juže zadevajoče državne zakone ter nasvetuje potrebne predrugače.

V Albaniji vedno bolj vre in se kuha i to ne poneha, dokler se Albanija ne odtrga od Turčije. Miriditi so uže v drugi napadli Škodro, tu so turške vojske dobro naklestili, potem pa se umaknoli v svoje gore, ki so turškim vojakom nepristopne. Tudi se Črnogora s Turčijo zaradi meje ne more pogoditi, ker turška vlada nikoli ne drži besede, ampak je vedna varalica. Če velevlasti ne pritisnejo na Turčijo, uname se spomladi vojna mej Turčijo i Črnogoro, katera se lahko s tem konča, da se Albanci od Turčije odtrgajo, Rumelija popolnoma osvobodijo in polmesec čez Bospor vrže.

Italijanska vlada vendar strogo postopa zoper oberdankovanje. 15 oseb, katere je zaprla, ker so namerjavale odkriti Oberdankovo doprsko podobo, zatoženih je hudodelstva, da so hoteli državo pripraviti v vojno nevarnost.

Španska vlada hoče posesti otok Santa Cruz de la Mar Pequena, kakor je to sklenola v pogodbi z marokanskim cesarstvom, a tam naseljeno angleško društvo temu ugovarja.

V Belgiji so prišli na sled rovarskemu društvu, katerega udje so razširjeni v Belgiji in v drugih državah; več oseb so zaprli.

Na Irskem se je policiji posrečila zasledba stransanske zarote in pravda, ki se zdaj vrši v Dublinu, razjasnila je vso izvrstno vredbo tajne družbe, pred katero je vse trepetalo, ki je posestnike, stražnike in uradnike o belem dnevu na najbolj obljudenih krajih napadala in morila. Visoke glave so udje tej družbi i premoženja ima na milijone.

Dopisi.

S Krasa 7. februarja.

Moja navada ni, prepirati se z dopisovatelji in skati česti po časnikih, dasi bi včasih tudi jaz prevahko in opravičeno kako pošteno zagodel, a prigodi

se, da je človek, dasi jako nerač, primoran kako ziniti, ne toliko v svojo lastno obrambo, kolikor v natančnejše pojasnjenje stvari same, okrog koje se sučejo mnogokrat nevedna peresa, ker drugače se ne pride nikedar da pravega spoznanja, tedaj tudi ne do prave razsodbe in obsodbe.

Gosp. urednik! Dopis «S. Primorja, 5 februarja t. l.» v Vašem cenjenem listu, 14. febr. t. l., s pikantnim naslovom: «Slovenski učitelji — pospešitelji — nemščine», razžalil me je jako, in mislim, da ne le mene, temuč vse s mano enako misleče in čuteče! Gospod dopisnik ni napisal v svojem poročilu povsem resnice, česar se pa ni čuditi, ker on je slišal do zdaj gotovo le zvonjenje, a k maši — morda tudi iz gole ljudskosti — se še ni potrudil, da bi pregledal, ali vsaj poizvedel: kaj in kako se tam godi! Kako je to mogoče, dokažejo naj Vam te le vrstice.

Gospod dopisnik je zadel za sedaj ob krivo struno, da pita g. A. B., g. M. K. in mene s pospeševanjem nemščine, tedaj z renegatstvom in izdajstvom! Kar se obeh omenjenih gospodov tiče, trdim lahko brez vse skrbi, da ju poznam natančno, in da je malo tako poštenih, svoj narod, svoj materin jezik tako iskreno ljubečih duš, kakor sta prav ona dva! Sodbe o samem sebi ne morem izreči jaz sam, to ne pristuje meni, ampak drugim; toliko pa uže smem trditi, da nisem še nikedar se svojim vedenjem svojega naroda vedé onečastil, ali mu kaj škodoval, dasi sem še mlad, neizkušen učitelj, živem v vsakem obziru v še precej trdih in grenkih razmerah! — Srca, menjenja in občutke do svojega naroda, do svojega ljudstva drugih o Vašem cenjenem listu obelodanjenih gospodov in gospic ne poznam, ker drugih srca in značaje preuhtavati, to je prenehvaležno in še celo brezuspešno delo; kajti v kome se je renegatstvo ukoreninilo — sicer pa nočem tega nikomer očitati — je in ostane nepoboljšljiv, tudi ako bi z najtršim cepcem po njem udrihal! — Pa tudi ko bi jaz vse ostalo ošteto učil. osebo do dobrega poznal, povejte mi, gosp. urednik! je-li varno uleči kostanj iz žrjavice brez dobrih klešč? — Vsak naj se zagovarja, kakor hoče, sam; jaz zagovarjam le to, kar v resnici natančno poznam.

Mi podučujemo blaženo nemščino v šoli, ker moramo — tega pa ne garantujem za vse — in «muss» ni šala! Kakega prepričanja smo, in kake želje gojimo pa vsaj mi trije imej onih «srečnih», ki podučujemo nemščino, ve Bog sam; a pri vsem tem si le za pičico ne moremo pomagati; kajti «sever» in «jug» sta postala pri nas tako močna, tako neznosna, da človek prav ne sme in ne more izpod strehe! — Žalostno, res prežalostno je to; a za sedaj je takol

V omenjenem dopisu se here tudi: Zakaj ti domoljubni narodni učitelji ne vračajo nagrad za nemščino? Moj odgovor na to je: «Ker ne morejo in ne smejo, če nočejo pogreznosti se neizogibljivo brezno!» Pa tudi ne bi bilo po mojem menenju umestno, vračati trdo prisluženih par krajcerjev; kajti če uže mora učitelj podučevati predmet, koji ne pripada ne po božjih, ne po človeških naravnih zakonih v narodno ljudsko šolo, naj se tudi odškoduje, ker da bi se moral učitelj na dva načina brezuspešno truditi, bilo bi pač smešno-žalostno!

Da bi se pa ne moglo pravomislečim in pravočutečim učiteljem očitati in spodikati kaj protinarodnega, izdajškega, naj bi storil vsak, kakor jaz, t. j.: Denar, kojega dobi kot odškodnino za primorano podučevanje na Krasu neobhodno potrebne nemščine, obrne naj se, na en ali drug način, vse v prid ubogejšolske mladini, da se jej saj na ta način nekaj povrne, kar izgublja ona skozi vse leto z nepotrebnopotrata časa. — Da sem jaz tako naredil, spričam Vam, g. urednik! če treba tudi s petdeseterimi in še več pričami, ter s pobotnicami g. J. Paternollija, bukvarka v Gorici; če so se pa tudi drugi odborcniki na kaj enakega spomnili, ne vem, ker o takih zadevah sam najraje molčim, moleč in proseč v svojem sreč Boga, da bi se vsajenkrat raztrgali in razpoldili oni oblaki nad nami, kojih strele in grom plašijo, škodujejo, da celo uničujejo ona bitja, koja so bila, so in bi vedno bila svojemu narodu v blagostanje in korist. *)

Učitelj ki je prijel groše za podučevanje nemščine.

Iz goriskega okraja dne 23. februarja.

Dne 16. t. m. je bila v Bukovci komisija, ki se je posvetovala o tamošnji šolski zadevi. — Pri komisiji so bili navzoči gg. c. kr. okrajni šolski nadzornik Fr. Vodopivec, deželna poslanca Kocijančič in Faganelj, šentpeterski dekan Kobal, renški župnik Žužek, biljenski vikar Figelj, vrtojbenski župan i. dr. Zapisnikar je bil menda g. nadzornik, kajti on je urno ter spretno napravil načrt, v kateri so se vpišovale oddaljenosti posameznih hiš. Reči se skoraj more, da so se zabilježile oddaljenosti vseh stanovanj, kajti vzelo se je v povprečnosti, da imade vsaka hiša posebe po jednega za šolo sposobnega otroka. — Po dovršenem merjenju in pogovoru opazi g. posl. Faganelj, da je skoraj nemogoče, da bi bila v Bukovci ustanovljena šola, kajti vlada želi šole koncentrirati, — morali bodo tedaj Bukovčanje tudi v prihodnje pošiljati otroke v renško šolo. — Komisija se je razšla, prepustivši g. nadzorniku Vodopivcu nadaljno tozadevno poslovanje. Kedaj in kako bode bukovško šolsko prašanje rešeno, ni možno povedati,

*) Mi bi želeli, da neha ono strastno napadanje in sovraštvo mej kraškimi učiteljstvom. Večina onih učiteljev, kolikor jih poznamo mi, vendar je narodna, naj bi torej delala mirno in vzajemno v korist naroda in se ogibala polemik v časnikih, ki rode le sumničenje in strast. — Nam je došlo o tej stvari pro in contra toliko dopisov, da smo z njimi napolnili celo košaro; sprejeli smo jih samo par, da nas ne bodo naši dobri prijatelji zopet sumničili. Pri tej priliki pa prosimo gospe dopisnike, naj poročajo stvarno in resnično, ker dopisnike, ki bi si hoteli le strast hladiti v našem listu, bomo mi sami dejali pod «douché», da se ohlade. Lista, kateri rad odpira svoje predale vsakemu, da graja resnične napake in zagovarja po krivici napadane in razžalene, greh je zlorabiti. Ured.

ker mnogo je ležeče na tem, kako se o stvari pri odpošiljati v roke viših oblastnih sporoči. — Na temelju grad stoji. — Isto tako je tudi tukaj na spremljevalnem sporočilu mnogo ležeče.

Z vso pravico mogo Bukovčanje pričakovati ugodnega rešenja te njih afere, kajti menenja sem, da podpirajo vsi razlogi njih tirjatev. — Bukovca, če tudi raztresena vas, imade baje nad sto za šolo sposobnih otrok, kateri pa morajo zdaj, liki zapuščenim sirotam, hoditi v oddaljene mrzlejše Renče si znanosti nabirat. — Napisal sem «oddaljene» Renče. Vsakako je izraz opravičen, ker bi imeli lahko doma šolo. — Protislovdna lega Bukovce opravičuje tudi izraz «mrzlejše». — Na Tolminskem, Sežanskem so kraji, kder se vsled statističnega poročila od l. 1831 ne nahaja mnogo nad 50 šolo obiskujočih otrok, in vendar imajo lastnega učitelja. — Da so Bukovco uže v prejšnjih časih smatrali za nekaj vredno, vidi se iz tega, ker so v prejšnjih časih dovolili tam pošto, katera je kasneje Renčam odpadla.

Pravo ali nepravo Bukovčanov tirjati šolo pa tiči v §. 1. deželne šolske postave od 6. maja 1870, za stran ustanovljenja, vzdrževanja in obiskovanja javnih ljudskih učilnic, glasečem se: «Javna ljudska šola se ima ustanoviti povsod, koder biva v enem okraju, ali več eno uro naokoli raztresenih krajih, selih ali posameznih hišah, skupaj po petletnem poprečnem računu naj manj 40 otrok, ki imajo dolžnost, hoditi v šolo in ki morajo več od pol milje» — vsled najnovejše postave 4 kilometre — oddaljeno šolo obiskovati. (§. 59. državne postave od 14. maja 1869.) Na prašanje, da li je Bukovca raztresena in ali imade nad eno uro naokoli raztresene posamezne hiše, lahek je odgovor. Bukovca je iz samih sosesk in posameznih hiš sestavljena vas. Nadrobneje in natančneje oddaljenosti ne vem. Kar se tiče otrok, pretega njih število dvakratno postavno tirjatev — menim le za šolo sposobne. — Ker opazka gledé koncentriranja šol govori protivno želji Bukovčanov, oblica razlogov pa jih podpira, ni mogoče vedeti, kakoršen bode konec, ker naše je čakati, poslušati, ubogati, — drugih pa odločiti in zapovedati. — V bodočnosti je mnogokaj skritega, ona nam tudi tole razodene. — Z Bogom.

Iz Podgradske*) občine, 18. februarja.

(Kompare Pilat). Gospod urednik! Vi bodede mislili, da je imenovani kompare kak znamenit človek, ker Vam pošiljam dopis, ki ima njegovo ime na čelu. Pa ni ne pomenljiv ne imeniten, nego on je coka našega občinskega odbora, ker ovira vse delovanje njegovo. In ker je ta coka «rifana», jako nam kviri cesto občinskega razvijanja in napredovanja. Zinaje pa kdo z glavo in poreče, da ni vreden kompare Pilat, stavi ga v «Edinost». No, jaz mu danes vendar skazujem to čast, ker je mogoče, da se kateremu njegovim pomagačev oči odpró. Vi se branite osobnih napadov in prav imate, ker navadno niso lepi in mnogokrat tudi škodljivi. A kadar pride potreba, pa pride! Jaz nečem kompareta Pilata napadati, nego samo božkati in mlivat. Veste, kdo je ta kompare? Teško da ga poznate iz Trsta, ker pred kacimi 20. leti Vas menda še ni bilo v Trstu. Takrat se je trudil v potu svojega obraza in pomagal morje zasipati, dandanes pa je gospod, bogat gospod. Samo roke mu treba pogledati, ako jih nema v žepu mej evenkajočim drobižem, kako se lesketajo nebrojni svitli prstani! Stopa oblastno in glavo visoko nosi, češ, mi smo mi, a včas se tudi poniža, da se skoro zadene z nosom ob tla. To je takrat, kadar komu iz posebne prijaznosti naredi svoj poklon. Da bi ga videli, kako se sladko nasmehne, bolj sladko, nego da bi ga kdo z medom namazal okolo usten. Ljudje ga imajo za pravega možaka zato, ker ima denar. Pa jih je tudi takih, ki trdijo, da denar ne dela možakov, a tem velja narodna prislovica, da uboštvo možstvo krađe. Na denar pa je kompare Pilat jako ponosen. Še v občinskih zborih se rad pohvali, da on svoje davke redno plačuje in da zaradi njega ni zastankov. Tako se odreže on, in tisti odborniki, ki zaradi uboštva zastajajo na davkih, morajo lepo molčati in ponižno pleča stisnoli. Samo Bontelj mu pokaže zobe. Tisti Bontelj, katerega so odborniki pred 5. leti poseli na županski sedež. Bontelj, ta je trn v peti kompareta Pilata uže 3 leta. Da Vam prav razložim: od takrat, ko je bil Bontelj zopet izvoljen in na kompare Pilat, ki bi bil rajši župan, nego gospodar Montekukulovega grada, ali pa kočije z grofovskim grbom! Odborniki so mislili, da je bolj ponižen človek, ki pa je dobro izveden in se ne straši vsacega pisarja. Uj, to ga je bolelo kompareta Pilata, ker pisava in čitanje je njegova slabost. Jaz bi Vam še nekaj rekel, a bolj na tih. Kadar pride ta «Edinost» in bo kompare Pilat radoveden gledal, kak je ta «njegov» dopis, takrat bi ga treba od strani videti, kako jo bode možko držal — narobe.

Da je bil tedaj Bontelj za župana izbran in ne on, to se mu je tako podkadilo, da se je pridušil, da ne bo miroval, dokler ne uniči Bontelja. Odbornike, mislil si je, uže z lepo in modro besedo prepričam, da niso prav delali, ko so zbirali Bontelja, ki zna pisati in čitati. Kaj pa je ta pisarija? To ni nič posebnega. Županu tudi treba ni, da zna pisati ni čitati, vsaj ima tajnika, ki mu še celo prepere, kar je pisanega. Podpis županov velja in tega ima kompare Pilat, ker mu ga je v roko privadil bivši občinski tajnik z veliko muko. Ta podpis pa tudi vsak poznati mora, ker tako lepo v velikih kljukastih skokih leze odzdog navzgor.

Pa ne mislite, da je kompare Pilat precej pričel vojno proti Bontelju. Kaj še! Dražil ga je počasi 3 dolga leta, zaviral občinsko kolo ter razdiral cesto napredka. Vsaj veste, kaj je «rifana» coka! A po-

*) V «Ed.» in tudi v drugih slov. listih čita se navadno iz Podgrajske občine, kar sicer ni napačno, a pri nas jako moti, ker imamo v okraju 2 vasi podobnega imena: Podgrad in Podgraje, toraj Podgradski in Podgrajski.

krival je škodo vedno se svojo modrostjo, nad katero so odborniki kar strmeli in z učenostjo, katero se se kar klanjali. Da, kompare Pilat je moder človek. Iz njegovih modrih ust prihaja samo modra beseda in ta modra beseda ima tako moč, da bi se jej čudom čudil še oni grški modrijan, ki je brelval v sodu ali »lajti«. — Vojno je tedaj vpeljal bolje, kakor najboljši vojskovodja. Samo premislite, polna tri leta so bile »forpošte«, kakor pravijo »urlavbarja«. Vojni klic pa je bil: Póspi, póspi moje dite drago, još beli dan nijel Ko pa je mislil, da je Bontelja se svojo močjo zapri v ožino, pričel se je pravi boj. Sprožil je pred kratkim veliki kanon, da se je čulo po vsej občini, pri glavarstvu na Voloskem in pri deželni odbor v Poreču. Ali smola, velika smola. Občina se je sicer pretresla, ker je najbližja, glavarstvo je samo čulo grom, Poreški deželni odbor pa se še zmenil ni za kompareta Pilata. Sam sebi ni veroval, da je bilo toliko truda zastonj, da ni nič opravil, a počasi se je streznol in pregledal svoje žalostno stanje. Povedati pa moram, zakaj mu ni šlo po sreči. Svojega velikega kanona ni bil nabil se svincom, nego s tistimi par tisoč srebernjaki, katere je bil iz občinskega denarja Bontelj za se spravil in jih kompare Pilat našel. Imel pa je premalo previdnosti, vsaj ni nobeden vojskovodja brez napake. Tisti srebernjaki menda niso bili pravi srebernjaki, ampak ponarejeni. Iz česa, ne vem, a pravijo, da iz — krompirja! Brižni kompare Pilat! Mislil si je: zdaj ali nikdar in zmotil se tako strašansko. Največje zupanje je imel na »komisarja«, katerega je naročil iz Poreča, da bo Bontelja kaznoval. Pa ga ni in ga ni! Pač pa mu je došel že drugi beli list iz Poreča, da »komisarje« rabiyo tam za druge potrebe in ne za to, da bi kompare Pilat ukazoval jim hoditi v Podgrad, kadar bi se mu zazdelo.

Toliko je znano do danes od te strašanske vojne. Kaj se še zgodi, tega ni mogoče uganoti. Le toliko se ve, da se je komparetova vojska raztekla na vse vetrove, kajti on dan je bilo bojno posvetovanje, a ni jih bilo več 29 skupaj, nego samo 8.

Ako se mi bo vredno zdelo in ako se vse ne razprši, kakor pena, poročal vam bodem, kako se vse konča. Za danes pa Vas samo še pozdravljam in vam roko podajem čez hribe in doline. Vaš

Iz Kroke 19. februarja. (Konec.)
Nadalje pravi stranka »y«, da je šlo pri volitvah za narodnost. Dobro! poglejmo si nekoliko te narodne matadorje. Prašamo vas, kje, kedaj in s čim ste se izkazali toliko razupitim narodnjakom? Morebiti s tem, da javno zahtevate pri c. k. preiskovalne sodnijske nemške razsodbe, kakor je to vaš družej pred par leti storil? Podpirate li tako zelo materijalno slovensko žurnalistiko? Na koliko časopisov ste naročeni? Za kulisami sem čul, da na 1, reci jednega, in še za tega vam iz ptujih vetrov tudi nekoliko prifrčel! Ali se je ona leta, ko je stranka »y« imela močno krmilo naše občine v rokah, uradovalo slovenski? V občinskem uradu ležeči dopisi ne kažejo tega. Čemu toraj druge grčiti, ko sami nikakih zaslug za narodnost pokazati nemate? Vedite, kakor je vera brez dobrih del mrtva, isto tako tudi narodnost brez dejanj. Kakor se pič pozna po petji, tako tudi narodnjak po svojih činih.

Kar pa zadeva ona dva odbornika, koja stranka »y« kot najzagrizlejša nemčurja slika, res nista sicer posebna narodnjaka, a tudi tolika nasprotnika narodnosti ne, kakor stranka »y« upije. Evo vam dokaza. Pri zadnji volitvi v kup. zbornico sta volila oboje od narodne stranke pripravljene kandidate. Ko je lansko leto tukajšnja nemčurjska (čitatelj smeje se!) občina poslala peticijo c. k. ministerstvu za slovensko uradovanje pri sodnih in za slov. šole, takrat je oni gospod, o katerem dopisnik stranke »y« pravi, da je pod krinko prejšnjega župana za kulisami karte mešal, ovo peticijo brez najmanjše ovire radovoljno podpisal. Ako pa kedo za slovensko uradovanje in slov. šole prosil, je li zares tolik nasprotnik narodnosti slovenske?

Slednjič, pravi stranka »y«, da je pri volitvi šlo za občinske koristi. Oglejmo si nekoliko toraj, kako je stanka »y« za občinske koristi uneta. Stranka »y« ima v svojej sredi dva ex župana, katere sta pri občinarjih ne baš v najboljšem spominu. Prvi je županoval pred 13 leti, a njegovoga računa zaman iščeš, odobrila ga je sam in sicer, kakor se je pred malo meseci, ko je bil gosp. deželni in državni poslanec Pfeifer v tej zadevi tu, sam izrazil: »Null von Null geht auf«. Kaj ne, to mora brhna buča biti! Drugi, ki je vladal Kropo od leta 1876 do 1879 ni znal drugega, nego dolgove delati, občinsko imetje prodajati in zastavljati, nepostavne naklade delati in jih se silo izterjevati. Evo tudi njega gospodarstvo: Pri svojem nastopu je prejel občinskega dolga 1300 gld., v treh letih je prodal občinskega imetja, kar je bilo mogoče, a vendar je pustil pri vseh drugih zdatnih nakladah svojemu nastopniku še 1200 gld. dolga. Stranka »y« pravi: Nu, če mislite, da je kostanj to, da ste dolg plačali itd. Da, da, prav to je kostanj, kojega se je vam ljubilo in po kojem so se vam sline cedile; a odšel vam je.

Ako tudi vedno in pri vsakej priliki prejšnjemu županu očitete, da ne zna niti brati, niti pisati, ampak le za pero prijeti, znal je vendar tako gospodariti občini v korist, da se je g. Pfeifer sam izrazil, da je malo občin na Kranjskem, ki bi imele račune v takem redu. Še več, on, neveden, znal je celo od stranke »y« do grla zadolženo občino očistiti, to mu mora gotovo v slavo biti, posebno, ako se pomisli, da mu je k temu stranka »y« vsakojake zapreke stavila. Stranka »y« pravi, to bi mogel vsak. Zakaj pa niste vi tega storili, ako je bilo mogoče?

Očita se tudi stranki »X«, da tare uboge delalce do kosti, da je po njem bilo, kogar je prejšnji župan nasadil na svoje vile. A vendar niti župan, niti kedo drugi izmeje stranke »X« ni s c. k. žandarmerijo rubil in grabil nepostavne naklade, kakor stranka »y«.

Kedaj je od stranke »X« kedo ubozemu delalcu zarubil in pograbil vse, vse do golega, kar je imel, kakor je storila str. »y«? Anti, to je usmiljenje, to je krščanska ljubezen?

Stranka »y« čveka tudi o nekkih švelarjih, kakor da bi bila sedajna str. »X« zakrivila, da so zgoreli.

Mi svetujemo str. »y«, naj se potruji svojega najzvestejšega družaja F. V. povprašati, more biti je bode on mogel o tej zadevi (ako bode hotel) natanjnena pojasniti dati; kajti str. »X« je le toliko znano, da se je od str. »X« plačalo za one nesrečne švelarje blizo 600 gld., koje pa je ami vaš sodrug F. V. v varstvo sprejel. K njemu torej blažena str. »y.« Toda tudi tukaj bodeš morala, na prsi trkaje reči: Mea culpa, mea maxima culpa!

Stranka »y« v svojem dopisu tudi pravi: »Kadar gre za občinske koristi, naredbe pa ti možakarji pravi »šiško«. To pojasnuječ pravi, da je nekdo rekel, ko se je govorilo o napravi kake druge obrtne tovarne: Čemu je nam to, tovarna ali kaj takega itd., a pozabila je pa omeniti, da je še nekdo drug, ki je bil njihove gore list, izustil takrat, ko je bil gosp. Murnik v tej zadevi v Kropi: Čemu bode nam obrtna šola, ali kaka tovarna? Denarja, denarja nam oskrbite in pošljite, tega potrebujemo bolj, nego obrtne tovarne. Kaj k temu str. »y« porečeš, kaj?

To so faktični uzroki, da je stranka »y« pri volitvi propala, nikakor pa ne krivična, nepostavna vršitev volitve. Kdor je s krivičnimi čini zakrivil, da ljudstvo zaupanja do njega nema, ta naj nikdar ne pričakuje, da bi ga za oskrbnika volilo.

Toliko v obrambo resnice. Naša želja je, da bi bilo polemike konec. Saj menda vendar znate, da je sedanji občinski zastop sestavljen po pravici in resnici. Zastopani ste tudi vi. Zatoraj kličemo: Mir! mir! in resnici čast! Pa je amen.

Domače in razne vesti.

Odbor polit. društva »Edinost« je čestital telegrafično ministru predsedniku grofu Taaffeju na dan njegove petdesetletnice dne 24. t. m., in sicer v slovenskem jeziku, na katero čestitko se je grof Taaffe precej drugi dan zahvalil telegrafično tudi v slovenskem jeziku tako le: »Hvala za spomin. Taaffe«.

Milostljivi škof dr. Janez Glavina je izdal minoli teden »pastirsk list«, v katerem popisuje v krasnej besedi zgodovino, namen in potrebo novega dijaškega *seminarja*, ki se odpre v prihodnjem šolskem letu, ter duhovnike in vernike opominja, naj z darovi še dalje podpirajo ta imenitni zavod, ker dozdaj skupljena svota nikakor ne zadoščuje, — pomanjkanje duhovnikov pa prihaja čedalje občutljiveje. — Iz izkaza, ki je priložen pastirskemu listu, posnemamo, da se je do novega leta nabralo 114356 gld., od te svote pa že izdalo 70.000 gld. za nakup *hiše* blizu stolne cerkve sv. Jušta.

Mil. tržiškega škofa postopanje v naslednji zadevi je velike hvale vredno. Dosedaj je spadal samostan oo. kapucinov pod provincijala v Jakinu v Italiji, čemer se je bilo čuditi in kar je imelo tudi to napako, da so oo. kapucini bili sami Italijani, katerih nobeden ni znal slovensko. Znano pa je, da v kapucinsko cerkev zahaja skoro samo slovensko ljudstvo. No, naš milostljivi škof je izdal naredbo, po kateri bode omenjeni samostan odslej spadal pod ljubljanskega provincijala, valed česar bodo odslej v Trst pošiljali tudi slovenske oo. kapucine, ki bodo tudi slovensko pridigali, kar je skoz in skoz potrebno, ker %, obiskovalcev one cerkve ne umeje italijanščine. Ta naredba daje »Cittadinu« povod, da se zopet enkrat spravlja na Nabergoja, kakor, da bi on ukazoval tudi samostanom. On piše, da se bode odslej slišal v cerkvi na »Montuzzi« il nobile linguaggio del »zakaj« e del »tukaj«, a da s kapucini in Pražakovi dekreti Nabergoj »e compagna bella« ne poslovani Trsta, da je treba kaj drugega itd. Res je, da je Nabergoj upliven mož, a da bi celo na cerkev uplival, o tem nas podučuje še le »Cittadinu«, ki je jako kratkega spomina in močno starika. Se li »Cittadinu« ne spominja, kako je pred par leti g. Nabergoja stavil v izgled vsem drugim mestnim očetom in državnim poslancem tržiškim? Mi puščamo radi »Cittadinu« njegove neslane burke, ki malo pristujejo ozbiljnemu listu, le to mu pravimo: Eppur si muove »lo »zakaj« ed il »tukaj«.

Tržiške novosti. Mestni magistrat naznanja, da imajo hišni gospodarji plačati najdalje do 9. marca hišni davek in doklado na najemščino za prvi semester t. l.; kedor ne plača v omenjenem obroku, računali se mu bodo obrestri 6% od 24. t. m. naprej, pa se ima nadejati tudi rubeža. — V kratkem pride v Trst ministerijalna komisija, ki bode tukaj na mestu študirala prašanje odprave proste luke; komisijo pomnožijo tudi nekateri tržiški trgovci in kakor se sliši, pogaja se dunajska vlada s peštansko, da se še v tem poletju napravi neka pogodba, po kateri se odprave h krati prosti luki v Trstu in na Reki, kar se torej utegne zgoditi že prihodnje leto. — 12. marca bode pred tuk. sodnijo intresanten proces mej »Tagblattovci« in tetko tržiško, in to, kakor poslednje dejanje one vojne, ki je nad 1 mesec trajala mej obema listoma. Kakor se sliši, utegne biti to poslednje dejanje jako interesantno in podučljivo za one, ki prištevajo nemškeje kulturi posebno moč. — Baldasar Reich, učitelj borenja v Trstu, šel je v saboto z nekim mladeničem, svojim učencem v najboljšej volji iz svojega stanovanja. Zapusti mladeniča in gre k nekemu rokovičarju v Via Riborgo št. 25, tam ukaže nekatera dela; ko pa zapusti ves vesel rokovičarja in je še na stopnicah, potegne iz žepa samokres, pomei in sproži strel v senec tako, da mu je šla krogla skoz možjane in prišla pri drugem senci zopet na svitlo. Mož je ostal precej mrtev, kar je konstatirala tudi precej došla komisija. Reich je bil rojen v Vendišenu na Moravskem, imel je 58 let in je živel v dobrih

razmerah. Bil je vojak in se je v Trstu naselil, ko je zapustil vojake, bil je pravi mojster v borenji in v mestu občje čislán. V njegovem stanovanju je komisija našla denarja, zlatenine in drugih vrednostnih predmetov, zaradi česar ni misliti, da bi se bil mož usmrtil v gmotnih zadregah; toliko težavnejše pa je uganoti uzrok samomora. Njegovi prijatelji so mu napravili v ponedeljek lep pogreb — Samomor je postal občna bolezen, proti kateri mora človeško društvo delati; a glavni uzrok samomorom je materijalizem, ki se preveč širi na škodo idealizma in prave morale, kar oboje je temelj človeške sreče. — Ustrelil se je 26. t. m. na tržiškem gradu nek Anton Wagner, narednik 11. bataljona trdnjaskih topničarjev. Bil je prestavljen k mestnemu vojaškemu poveljništvu; a namesto, da bi bil zapustil grad, vzel je puško in se ž njeno ustrelil v pisarni, kder je navadno pisal. — Nek 32 letni zidar v via sette Fontane si je bil prinesel v svojo sobo večjo posodo tlečega oglja z namenom, da se usmrti z ogljcem; a ker se je preveč kadilo, zapazil je njegov sosed stvar, vrata se silo odprl in našel samomorilca v polnej nezavesti. Polival ga je z mrzlo vodo in ga k malu zopet obudil k živjenju, tako sicer, da je ta zmoten človek mogel uže drugi dan zopet na delo. — 24. t. m. je bil pogreb nekega stavca G. Kravanja, ki je bil nekda ud društva svobodnih mislecev; namerjavalo se je najbrže z mrtvecem napraviti neko demonstracijo, zato je veči oddelek policije spreved nadzoroval in ni pustil da bi šel po Korsu. Več policijskih nadzornikov je spremljalo spreved tudi do pokopališča tako, da je bil ves pogreb pod redarskim varstvom. Tudi kaj zanimivega, a za Trst nič novega. — Mesar Jožef Seffaro je gnal junico v klanico, a na potu ga je junica vrgla in tako ranila na več mestih, da je moral precej v bolnico. — Necega pijanca, 37 letnega fakina Tomaža Brožiča iz Rocola so zaradi razsajanja vrgli iz kavarne v via sette Fontane; padel je tako nesrečno, da si je močno poškodoval na levej nogi in da se mora zdaj zdraviti v bolnici. Tako se godi pijancem! — Mlad pek, Albert Bučar, gotovo ljubljánčan, prepiral se je predvčeranjem v nekeje ljudskeje kuhinji v via Amalia; a iz besed je nastal tepež in nasprotnik Bučarjev mu je zagnal v glavo majoliko od litra ter ga tako nevarno ranil, da ga je policija precej odvedla v bolnico. Kesneje pa je policija ujela in zaprla napastnika. Prepir je bil nekda političnega značaja. Naši ljudje se v gostilnah vedno hudo pripravajo z Lahoni. Boljše bi bilo, da bi naši ljudje pridno čitali in napredovali na tihem, pa pustili razsajanje lahomom. — Predvčeranjem je prišel 65 letni fakin Franc Oblak, rodom z Hriba na Kranjskem, tako nesrečno mej hišna vrata št. 377 v via Aldighieri in nek voz, ki je hitro vozil skoz ta vrata, da si je zlomil par reber, vsle česar so ga odnesli v bolnico. — Predvčerajšnjem je odšla iz Trsta v Begunje še precej velika družba na večletno ječo obsojenih žensk; bile so priklenjene skupaj in imele so močno spremstvo tukajšnjih redarjev. — Kakor se sliši, spustila je iz zapora sodnija več onih, ki so bili uže po več mesecev zaprti, ker na sumu veleizdaje, mej temi so tudi nekateri slovenski »Pepci« iz Ribenberga ali kde tam iz Vipavskega. O sancta simplicitas!

Umrli. Razen velike zgube onih dveh odličnjakov, katerih omenjamo posebe, nam je nemila smrt vzel tudi dva druga izvrstna rodoljuba; eden čest. gospod *Josip Ceme*, bivši mnogoletni duhovni pastir v Barkovljan, umrl je v petek v Tržicu na Kranjskem in drugi, gosp. *Martin Schweiger*, živinozdravnik, posestnik in trgovec v Staremtrgu pri Ložu na Kranjskem, kateri je bil eden najplemenitejših in delalnejših rodoljubov onoga okraja, umrl je dan poprej. — Bodi jima zemljica lahka.

Policijsko. Te dni je prišla policija necega fakina, ki je izneveril svojem gospodarju gld. 32 — Vkradli so tatovi te dni tudi poštno skrinjco polno pisem, a policije jo je zopet našla. — Polcija je zaprla predvčerajšnjem dva 13 in 15 letna dečka, ker sta kradla po mestu in ta dva dečka sta uže dobro poznana tatova! Strašno! 13 letni dečki uže poznani tatovi! — Znanemu duhovnu so lumpje v Riborgu predvčerajšnjem popoldne o belem dnevu, ko je šel po tisteje ulici, ukradli sukno raz pleč. — Kaj bočete še več! Isto popoldne so ukradli drugemu gospodarju v Via Cecilia tudi zimsko sukno. — V nekeje kavarni so kavarnanju tudi po dnevi odnesli sukno in klobuk. — V nekeje prodajalnici duhana si je dal nek potepuh pokazati smotke veržinije, da si bo zbiral; a komaj dobi polno škatljo v roke, popiba kroz vrata in zgine. — Nek mornar je kupoval razno blago v Via S. Sebastiano, a mej tem ko je barantal, zginola mu je iz žepa listnica, v katere je imel svoje dokumente, 100 frankov in 3 gld.

Pred sodnijo je stala v soboto neka 58 letna Franciska Contento iz Pirane, katera je mladega fantička Dominika Maraspinga zapeljala, da je pokradel materi zlatenine za 62 gld.; ona pa mu je dala zato v več obrokih 5 gld. za bombone. Sodnija jo je obsodila na 6 mesece zapora; a kaj bi tatica-copernica zaslužila, ki mlado dete zapeljuje k tatvini? — Bila je v soboto tudi obravnava proti nekemu Antonu Massarich iz Lovrane v Istri, ker je vskrunil mrtvo truplo neke Ivane Batistin. Babjeverstvo je mej kmeti v Istri še mnogo razširjeno in tako je ta Massarich prepričan, da je bila rajna Batistin copernica (po istrsko vukodlak imenovana); Ana Batistin in Boleich Ivan sta Massarichu svetovala, naj mrtvo s tremi cveki na rakvo trdno pribije, da ne bo hodila več strašit, češ da take copernice pijejo tudi krv majhnim otrokom. Massarich je v resnici pribil mrtvo s tremi močnimi cveki na rakev, kar se je zvedelo in zato je sodnija vse tri dejala v zatožni stan; ker pa Massaricha ni bilo pri obravnavi, zato je sodnija preložila obravnavo, da mej tem Massaricha dobi z lepoma ali se silo in da zašliši tudi ondodnega gospoda duhovnika. — Sramota, da še zdaj ljudje verujejo na copernice.

Coprnice so pač jezične babe, ki z jezikom ljudi opravljajo in nemir delajo v občinah, a uzrok temu ni črtova moč na one ženske, ampak le surovost in slaba odgoja. To naj si zapamtljivo naši kmetje! — Tudi ta je lepa. — Policijskega stražnika Henrika Šušnika je obsodila sodnja na 3 dni zapora, ker je brez pravice preiskoval stanovanje nekega havzirarja zaradi samic, da ima vkradeno blago, kar se pa ni obistinilo.

Mil. škof dr. Alojzij Zorn došel je včeraj v Trst, in se odpelje jutri v Poreč, kder se bode prihodnjo nedeljo vršila slovesna instalacija.

Bog živi novega višega pastirja mnogo let v prid in službo ubogemu isterskemu ljudstvu!

Služba živinozdravnika je razpisana za mesto Gorico. Letna plača znaša 400 gl. in 50 gl. potnine. Prošnje se imajo vložiti v štirih tednih.

† **Dr. Stefan Kočvar**. Materi Slavi oko rosi; umrl je v Celji 22. t. m., kakor smo uže v zadnjem listu ob kratkem poročili, oče štajerskih Slovencev, dr. Stefan Kočvar, prebلاغ in plemenit mož, kakoršnih je malo. On je bil še stara korenina, kakoršnih imamo uže malo, pa jih tudi mnogo nikoli nismo imeli. Ves goreč za svoj narod, trudil se je zanj uže takrat, ko je bila še gosta narodna tema po vseh slovenskih okrajih, ko je visel Meternihov meč nad glavo vsacemu rodoljubu. — Porodil se je on v 15. dan avgusta 1808 v Središči. Tu je obiskoval ljudsko šolo, gimnazijo je dovršil v Mariboru 1. 1826; šel je na vseučilišče ter ga obiskoval najprej v Gradcu, potem na Dunaji, kder je bil leta 1834 promoviran doktorjem medicine in kirurgije. Potem se je naselil kot praktični zdravnik v Celji, leta 1836 pa prišel v Podčetrtek kot okrajni fizik; iz tega kraja je bil zopet v Celje premeščen v letu 1852 in od te dobe je vedno bil v tem mestu. — Uže na vseučilišču v Gradcu se je seznanil z Ljudevitom Gajem, ki je probudil hrvatsko literaturo in bil vrstnik slovenskih štajerskih pisateljev Antona Murka in Josipa Muršeca. V družbi teh prijateljev mu je srca užgal plamen žive ljubezni do svoje domovine in svojega naroda. Poznejše, kot zdravnik, sklicaval je skupaj svoje rojake ter jih učil in izpodbujal za dom, nagovarjal je posebno izobražene svoje domoročce, duhovnike, uradnike, premožne in izobražene posestnike, naj delajo za dom, mej ljudstvo in dijake je delil knjige. V trdnjej zvezi z Stanko Vrazom, Miklošičem in Trstenjakom se je trudil za povzdigo slovenskega in hrvatskega slovstva. — V Celji je bil on vedno na čelu vsemu slovenskemu gibanju, v letu 1862 je tu ustanovil čitalnico, ter vedno neumorno delal, podpiral vsa narodna podjetja z svetom in denarno pripomočjo. — Njegov značaj je bil kakor solnce čisto. — Posnemajmo tačega moža in bodimo ma hvaležni s tem, da hodimo po njegovih stopinjah.

† **Ivan Šolar**, katerega nam je vzela smrt isti dan, ko dr. Kočvarja, bil je vrl, blagi, zaslužen Slovenec, veren sin našega naroda, ter neumorno delalen v velevažnem svojem poklicu kot deželni šolski nadzornik srednjih šol v Dalmaciji. — Porojen je bil v Kropi na Gorenjskem leta 1827; gimnazijo je studiral v Novem mestu, logiko in filozofijo (sedmo in osmo šolo) pa v Ljubljani. V mašnika je bil posvečen leta 1850. V letu 1853 je postal suplent za klasično filologijo na ljubljanskej gimnaziji. V letu 1857 je izvršil izpite za višjo gimnazijo ter je prišel potem za profesorja na goriško gimnazijo. V letu 1867 je bil premeščen na ljubljansko gimnazijo in v letu 1871 imevan za šolskega nadzornika na Kranjskem, od kodar je bil v letu 1879 premeščen v Dalmacijo, kder si je, kakor na Kranjskem, pridobil občno priznanje za svoje zasluge, pa tudi spoštovanje mej vsem narodom.

Nesreče. Parnik, ki je prevažal blago in popotnike mej Filipinskimi otoci, spršil se je v zrak; nad 100 ljudi je pri tem smrt storilo. — Parnik «Buenos Ayrian» je pri otoku Aran zadel ob parnik «Strathdee» tako silno, da se je ta v malo minutah potopil; enajst mornarjev je utonilo, 1 le enega so oteli. — Povodenj v severnej Ameriki je bila še veliko hušja, nego na Tirolskem i mnogo ljudi je pokončala. Samo v mestu Louisville se cenil škoda na tri milijone dolarjev, po vsej dolini pa, skoz katero teče reka Ohio, računil si škoda na 20 milijonov dolarjev.

Listnica upravnitva: Č. gosp. A. B. v P. Prejeli Vašo listnico in Vam naznanjamo, da je vse v redu.

Listnica urednitva: G. J. Z. v K. — Prejeli Vaše pismo in Vam odgovorjamo, da mi ne moremo čitati v srcih, jeli kedo pravi narodnjak ali ne. — Če se Vam krivica godi, lahko se opravičite v poslanici. — Nam pa ni znano, da bi bili Vi direktno žaljeni in menimo, da so Vaše pretnje na nepravem mestu. — Mi ne sprejemljemo, dopisov, ako niso podpisani po poštenih možeh. Terjati pa ne more nihče od nas, da poznamo osebnosti in strasti v vsakej občini. — Če se nam je kedo nalagal, mi gotovo zremo in njegovo ime objavimo, kakor smo uže večkrat pretili; drugače ne moremo lažnikov kaznovati. — A dokler nemamo drugih dokazov, ne moremo postopati.

Tržno poročilo.

Kava. — V še precej dobrem obrajtu. Prodalo se je zadnje 3 dni blizo 1500 vreč Rio po gl. 45 do gl. 52.

Sladkor. — Mlahova kupčija, cene slabe. Sladkor vrečah I. vrste gl. 29 do gl. 29¹/₂.

Sadje. — Gre dobro od rok po nespremenjenih, a trdnih cenah.

Olje. — Prav tako.

Petrolje. — Gre od rok po trdnih nespremenjenih cenah do gl. 10¹/₂.

Domači prideški in žito. — Brez pravega prašanja, cene mlahove. — Seno dobro gre po gl. 1.60 do gl. 2.10.

Borsno poročilo.

Borsa postala je jako optimistična; spekulacija je začela v večih razmerah, kurzi vsled tega rastejo in

so rente posebno iskane; tudi valute in devize so trdne. — Dobro znamenje, samo pameti je treba borzijancem, da stvari ne pretirajo.

Dunajska borza

dne 27. februarja.

Enotni drž. dolg v bankovcih	78	gl.	35	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	78	»	65	»
Zlata renta	97	»	15	»
5% avst. renta	93	»	20	»
Delnice narodne banke	827	»	—	»
Kreditne delnice	313	»	—	»
London 10 lir sterlin	119	»	80	»
Napoleon	9	»	48 ¹ / ₂	»
C. kr. cekini	5	»	65	»
100 državnih mark	58	»	50	»

Razglas.

Podpisano podjetje naznanja vsakemu, kateri bi se utegnil za to zanimati, da na prostoru pod šetališčem sv. Andreja je na prodaj ves les i n drugi material raznih poslopij bivše razstave, kakor: **trami, deske, dle, remeljni, stekla, asfaltiran karton, oboki itd.** Kedor želi kupiti manj, ali več tega raznega gradiva za stavbe, naprošen je, da se oglasi v pisarni podjetja na prostoru bivše razstave.

V Trstu, 20. februarja 1883.

3—1

Podjetje za stavbe razstave.

TRST IN OKOLICA.

Zgodovinska slika.

Spisal Matija Sila (M. Skalovič.)

Ta iz podlistka «Edinosti» ponatisnena knjiga je prav zdaj dovršena in se dobiva pri upravnitvu za 45, s poštnino vred za 50 sol-dov. Obsega blizu 10 pol. — Vredna je, da si jo omisli vsak rodoljub v Trstu in okolici, pa tudi drugod po Slovenskem. — Koristna in zanimljiva bo posebno učačej se mladini, katerej dela čast, če pozna zgodovino mile očetnjave.

Neprevarljivo!

Znesek dobi vsak precej nazaj, pri katerem nema uspeha moj sigurno delajoč

Roborantium

(sredstvo za rast brade). Prav tako sigurno dela proti pleševosti in izpadanja las. Uspeh garantiran, ako se večkrat rabi. Odpošilja se v originalnih steklenicah po f. 1. 50 in steklenicah za poskusno po f. 1. — po V Trstu pri Pavlu Rocca. J. Grollh v Brnu (Brünn.) Nobena prevara!

Suhe gobe!

Ako ima kedo na prodaj lepo posušenih, ne piškavih gob, naj pošlje uzore, naj naznani koliko jih ima in po kaki cenijih da, pod sledečem naslovom.

Upravnitvo «Edinosti» za A. B. v Trstu.

Suhe gobe!

Čudodelni plašter (cerot).

Ozdravi temeljito vsako rano, bodisi še tako zastarana in kronična in tudi take, ki so se uže spremenile v raka, ustavlja še tako močan glavobol, vse bolečie živcev in revmatizma v zglobah, čudodelno pomaga v bolečinah materinskih i. t. d. 50 letna skušnja z izvrstnim uspehom, kakor razvidno po neštevilnih spričallih, katere se morejo pokazati vsakemu — *dobiva se le v lekarni* Rovis, Corso št. 47. (10—4)

The Singer Manufacturing & C.

New-York.

Ako se plati vsak teden samo

eden goldinar

dobi se

Originalni

Singer-jev šivalni stroj,

in to brez povišanja cene.

Poroštvo se daje za pet let, poduk na domu brezplačno

G. NEIDLINGER,

generalni agent

V Trstu, Corso, palača Modello

Šivanke za Singerjeve šivalne stroje komad 3 kr. in tucat 30 kr. (13—11)

Prva istrska voščarna

v Rovinju

odlikovana na razstavah v Gradcu v letu 1880 in v Trstu v letu 1882.

Priporočamo vel. čest. gospodom župnikom, č. cerkvenim društvom in drugim pobožnim zavodom, kakor tudi gosp. trgovcem naše izdelke iz voska od bučel, katerega ponujamo po sledečih cenah:

- I. vrsta. Velikonočne velike sveče (naša posebnost) naslikane na olje, okrašene se zlatom, srebrom in s podobami sv. pokroviteljev . . Kilogr. gl. 3.—
- Sveče, duplirje, velike sveče itd. . . . . » 2.—
- II. vrsta . . . . . » 1.65
- III. vrsta . . . . . » 1.40
- Slabša vrsta, sicer blago lepo na videz . . . . . » 1.20

NB. Te cene se razumejo v Rovinju, blago zapolano; povojilo (embalaža) računil se po ceni kar stane. V zameno se jemlje naravni vosek in voščeni odpadki po dobrih cenah.

12—2

Figli di Antonio Artusi.

Cudovite kapljice

Sv. Antona Padovanskega.

To priprosto in naravno zdravilo je prava dobrodejna pomoč in ni treba mnogih besedi, da se dokaže njihova čudovita moč. Če se le rabijo nekoliko dni, olajšajo in prenešeno prav kmalu najtrdo-vratnje želodčne bolezni. Prav izvrstno vstrezajo boleznim in proti glitiam, pri ženskih mlečnih nadležnostih, soper belil tok, božjast, soper sproopok ter čistijo pokvarjene kri. Ono ne priganjajo samo omenjenih bolezni, ampak nas obvarujejo tudi pred vsako boleznijo. — 10-2
Prodajajo se v vseh glavnih lekarnicah na avstu; za naročbo in pošiljave pa edino v lekarnici Cristofoletti v Gorici, v Trstu v lekarni G. Zenetti i G. B. Rovis in G. B. Foraboschi. Ena steklenica stane 30 novovov. Varovati se je pokvarjenih posetkov, s katerimi se zavolj želje p. dobičku tu pa tam ljudstvo goljufa, dasi nimajo nobene moči in vrednosti i.

Breplačno in oproščeno poštine

raspošilja se

Izkaz dobitkov terno na loterije v letu 1883

od

Profesorja Rudolfa pl. Orlice

pisatelj matematike — Westend v Berlinu

50 premij

Ustanovljena 1847

Diplom za zasluge mejnarodne zdravstvene razstave v Londonu 1881 za zdravstvene tvarine in aparate za pospeševanje zdravlja.

PODPISI:

Nje veličanstvo, angleška kraljica Viktorija. — Njegova kr. visokost vojvoda Edinburški Spencer, razstavi načelnik. — Joh. Eriehsen, odseka načelnik. — Mark H. Judge, tajnik. **Ozdravljanje katara, kašlja, hripavosti, prsnih in želodčnih boleznih, pomanjkanja krvi** pri slabotnem životu in prebavljanju, kakor krepljo pri vseh okrevajočih po vsakej bolezni vedno z gotovim uspehom rabljen.

Ivana Hoffa sladni izleček zdravstvenega piva, Ivana Hoffa koncentrirani sladni izleček, Ivana Hoffa sladna čokolada, Ivana Hoffa prsni sladni izlečni bonboni. Vsakdanja pohvalna pisma priznavajo njih zdravilno moč. **Javna pohvalna pisma!**

Prosim Vaše blagorodje, pošljite mi zopet 28 stekle uc vašega izvstnega Ivana Hoffovega sladnega zlečka-zdravstvenega piva in 5 mošenj Iv. Hoffa prsnih sladnih bonbonov v plavem papirju proti povzetju. — Ob enem Vam poročam, da sem uže 5 let trpel vsled plučnega katara in pozneje skoraj eno leto vsled bljuvanja krvi na zgagi in zgačkanju v sapniku; kar pa rabim pivo iz sladnega izlečka, čutim zdatno boljšanje in upam, da se pri daljšej rabi popolnoma ozdravim. Sicer če bom le tako zdrav, kakor se čutim zdaj, uže sem popolnoma zadovoljn z Vašim Ivana Hoffa pivom iz sladnega izlečka. Z največjim spoštovanjem Vam vedno udani.

Edvard Kollman, merski nadzornik.

V Mariboru, 27. novembra 1882.

Glavne zaloge: v Trstu: Fran Prinz, via Acquedotto, Jakob Seravalle lekarničar via Cavana, Dom. Costa; v Gorici: G. Cristofoletti e. k. dvorni lekarničar; Pulj: Monay Delicatere. V Ljubljani: P. Lassinik H. L. Wenzel. V Mariboru: P. Holasek. **Svarilo** pred ponarejanjem. Naj se zahtevajo le pristni Hoffovi sladni preparati. (Varstvena marka, doprsna podoba iznajdenika. (12—10)

Hoffovi pristni bonboni iz sladnega izlečka le v plavih zavojih.

Vaše blagorodje!

Vaš Ivana Hoffa koncentrirani sladni izleček me je jako okreplil in moram Vam healo izreči za to izvrstno in dobrodelno zdravilo. Prosim pošljite mi še 6 steklenic koncentriranega sladnega izlečka.

Konst. vitez Dabrowaky, c. k. stotnik.

Hoffova sladna čokolada je zadostila uže davno čutečej potrebi kakor rejilo in zdravilo pri pomanjkanja krvi (Chlorose) in slabem mešanju krvi, kakor tudi pre-mnogim iz tega izvrajočim boleznim.

Dr. med in phil. Feliks Paul Ritterfeld pr. zdravnik v Frankfurtu na M.

Glavne zaloge: v Trstu: Fran Prinz, via Acquedotto, Jakob Seravalle lekarničar via Cavana, Dom. Costa; v Gorici: G. Cristofoletti e. k. dvorni lekarničar; Pulj: Monay Delicatere. V Ljubljani: P. Lassinik H. L. Wenzel. V Mariboru: P. Holasek. **Svarilo** pred ponarejanjem. Naj se zahtevajo le pristni Hoffovi sladni preparati. (Varstvena marka, doprsna podoba iznajdenika. (12—10)